THE HISTORICAL AND LITERARY CONTEXT OF THE EMERGENCE OF IONEL TEODOREANU IN THE ROMANIAN LITERARY SCENE

Cristina Olteanu
PhD. student, „Ovidius" University of Constanţa

Abstract:The complete work of the writer Ionel Teodoreanu comprises 27 titles: journalism and memoirs, poetry and novels. They represent the irradiating center of his work, being 17 on the whole, of which only "Let it come Bazarca!" is published posthumously. The time of his literary debut is marked by the encounter with Garabet Ibrăileanu, who will then become his mentor and friend, capturing his portrait in "The Shadow Mass" and "The Return In Time". Being a lawyer is a source of inspiration recognized by the writer in his memoirs, from which he took his human typologies and cases that he then transformed artistically and became literary cases. Literature and law were complementary, they did not exclude each other, the oratoria by which Ionel Teodoreanu was able to perform in the courtroom. The connection between the writer's biography and his novels is obvious, and the memorial volumes are also relevant, so this direction will be exploited by the multitude of the author's selves projected in his characters. The originality of Teodoreanu's writings is mentioned in the pages of Demostene Botez, who considers him "our only youth writer", his strengths being the breath, the surprise, the joy, the free energy of youth.

Keywords : poetry, novels, our only youth writer, literary cases, originality.

Proza lui Ionel Teodoreanu reprezintă o sferă de interes extrem de ofertantă prin memorialistica cuprinsă în patru volume antume, publicistica în două : unul antum şi celălalt postum, în timp ce romanul a exercitat o evidentă fascinaţie pentru scriitor. Această specie literară a constituit centrul iradiant al veleităţilor scriitoriceşti ale lui Teodoreanu, lucru observat în publicarea a şaptesprezece titluri, doar unul singur văzând lumina tiparului postum, anume ,,*Să vie Bazarcă!"* în anul 1971.

Integrala operei este alcătuită din 27 de titluri, doar şase dintre ele apărute postum. Scriitorul debutează în 1923 cu volumul de memorialistică ,,*Uliţa copilăriei*", la acesta adăugându-se ,,*În casa bunicilor*"(1938), ,,*Întoarcerea în timp*" (1941) şi ,,*Masa umbrelor*" (1946). Romanul este specia valorificată de scriitorul român, care devine preferatul publicului în 1925, cand apare primul volum ,,*Hotarul nestatornic*" din trilogia ,,*La Medeleni*", continuată în 1926 cu volumul II ,,*Drumuri*" şi încheiată cu ,, *Între vânturi*", acest roman fiind considerat centrul valoric al operei scriitorului nostru.

Criteriul cronologic al ordonării romanelor lui Ionel Teodoreanu va fi evidenţiat în analiză, pornind de la trilogia amintită, ce va avea ecouri şi în textele ce îi vor succeda. Această capodoperă va fi urmată de : ,,*Turnul Milenei*" (1928) , ,,*Bal mascat*" (1929), ,,*Fata din Zlataust*"(1931-2 volume), ,,*Golia*"(1933-2 volume), ,,*Crăciunul de la Silvestri*" (1934), ,,*Lorelei*" (1935) , ,, *Arca lui Noe*" (1936-2 volume), ,,*Secretul Anei Florentin*" (1937), ,,*Fundacul Varlaamului*" (1938), ,,*Prăvale-Baba*" (1939), ,, *Ce-a vazut Ilie Pânişoară*"(1940). Specia romanului este îmbogăţită cu tetralogia ,,*Tudor Ceaur Alcaz*" (vol.I-,,*Coca Duduş*" -1940, vol.II –,,*Drumul magic*"-1941, vol.III- ,, *Inima"*-1942, vol.IV.- ,,*Frunza"*-1943), apoi ,,*Hai-diridam*" (1945), „*La porţile nopţii*" (1946) , ,,*Zdrulă şi Puhă*" (1948), ultimul fiind intitulat ,,*Să vie Bazarcă*!"(postum- 1971).

Receptarea critică a operei lui Ionel Teodoreanu este destul de sumară, comparativ cu alţi scriitori interbelici, dintre cei care s-au ocupat de studierea detaliată a acesteia trebuie amintit Nicolae Ciobanu ce semnează o amplă scriere ,,*Ionel Teodoreanu. Viaţa şi opera*" (Bucureşti, Editura Minerva, 1970) şi ,,*Însemne ale modernităţii*"(Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1977), de altfel şi alte numeroase materiale :,,*Ionel Teodoreanu. Cum am scris*

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

<<Medelenii>>"(Bucureşti, Editura Junimea, 1978), studiul introductiv ,,*Drumul creaţiei lui Ionel Teodoreanu*" în,,*Opere alese*" (vol.I) (Bucureşti, E.P.L., 1968), ,,*Ionel Teodoreanu şi restituirile",* prefaţă la *,,Jucării pentru Lily* "de Ionel Teodoreanu (Iaşi, Editura Junimea, 1974), Prefaţă la *,,La Medeleni"* şi *,,Hotarul nestatornic"* de Ionel Teodoreanu (Bucureşti, E.P.L., 1967).

Mărturii, interviuri, amintiri, conexiuni ale scriitorului Ionel Teodoreanu cu sfera culturală românească şi formarea ca scriitor în jurul revistei ,,*Viaţa românească*", în mod direct influenţat de mentorul său, Garabet Ibrăileanu, toate acestea vor fi regăsite – cu tente evidente de subiectivitate – la alţi analişti critici. Dintre aceştia, amintim pe Tudor Vianu –,,*Arta prozatorilor români*"(Bucureşti, Editura Orizonturi,1941), Mircea Zaciu – ,,*Masca geniului*" (Bucureşti, E.P.L.,1967), George Călinescu – ,,*Istoria literaturii române de la origini până în prezent*" (Bucureşti, Editura Fundaţiilor Regale, 1941), Paul Cernat –,, *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*" (Bucureşti, Colecţia Revizitări, Editura Art, 2009), Amalia Elena Constantinescu – ,,*Ionel Teodoreanu şi medelenismul*" (Bucureşti, Editura Muzeul Literaturii Române, 2016), Ioan Massoff –,, *Despre ei şi despre alţii"* (Bucureşti, Editura Minerva, 1973), Al. Piru – ,,*Panorama deceniului literar românesc : 1910-1950*" (Bucureşti, E.P.L., 1968), Aurel Sasu şi Mariana Vartic –,, *Romanul românesc în interviuri*" (vol.IV), Mihail Sevastos – ,,*Amintiri de la << Viaţa românească>>*"(Bucureşti, E.P.L., 1967).

Periodicele reprezintă materialul principal în studierea scriitorului român, receptarea acestuia fiind încă din anul 1923, anul debutului, mergând până în anii 1980, continuată chiar şi între 2002-2012, cu diferite reinterpretări tematice. Dintre titlurile de notorietate în vreme amintim : ,,*Adevărul" , ,,Adevărul literar şi artistic", ,,Contemporanul", ,,Credinţa", ,,Cronica, ,,Curentul", ,,Facla", ,,Fapta", ,,Gândirea", ,,Luceafărul", ,,Manuscriptum", ,,Opinia", ,,Orizont", ,,Rampa", ,,Revista Fundaţiilor Regale", ,,România literară", ,,Sburătorul", ,,Scânteia", ,,Tribuna", ,,Universul literar", ,,Viaţa literară*", în special ,,*Viaţa românească*", sub auspiciile căreia s-a format, ghidat şi de Garabet Ibrăileanu, susţinător şi prieten al scriitorului. Din totalul articolelor şi subiectelor tratate în totalitatea periodicelor găsite în bibliografie, interesul major a fost îndreptat spre aspectele generale privind biografia, debutul, opera integrală şi interviurile scriitorului, peste 133 de articole, cât şi spre trilogia ,,*La Medeleni*", peste 51 dintre ele, apoi ,,*Lorelei*" in jur de 16, ,,*Golia*" peste 11, ,,Crăciunul *de la Silvestri*" în jur de 13, iar aproximativ opt au fost îndreptate spre sfera poeziei scriitorului şi spre romanele ,,*Fata din Zlataust*", ,,*Turnul Milenei*" şi ,,*Bal mascat*". Descrescător, ca şi interes al analizelor critice, se amintesc ,,*Uliţa copilăriei*" , un număr de şapte articole, ,,*Arca lui Noe*" cu şase dintre ele, ,,*Secretul Anei Florentin*"cu cinci analize critice, ,,*Prăvale-Baba*" având patru, ,,*Întoarcerea în timp*" foarte puţine, adică 3 şi romanul cu doar două articole a fost ,,*Ce a vazut Ilie Pânişoară*".

Ion Hipolit Teodoreau se naşte în Iaşi, pe data de 6 ianuarie 1897, în casa părintească din strada Ştefan cel Mare, declarat de tată *„a doua zi, adică la 7 ianuarie 1897, ora 11 dimineaţa, la oficiul stării civile de pe lângă primăria municipiului Iaşi, martori fiind Ion Corjescu şi Gheorghe Drăghici, ambii magistraţi*"[1]. Provine dintr-o familie de juriști foarte cunoscuți prin tatăl său, Osvald Teodoreanu și prin bunicul patern, Alexandru, un magistrat ieșean notoriu, cu origini de prin Bicaz.

Viitorul scriitor este al doilea fiu al familiei, primul fiind Păstorel, născut Alexandru Osvald, poet și cunoscut epigramist, iar mezinul se numea Laurențiu, poreclit Puiu, care a decedat la optsprezeceani, în Primul Război Mondial, ca aviator în Franța. Mama scriitorului, Sofia, era fiica lui Gavriil Musicescu, un compozitor și muzicolog ieșean foarte cunoscut, ea însăși urmând această cale și devenind profesoară de pian. Impactul copilăriei minunate a lui Ionel Teodoreanu se observă în scrierile sale memorialistice, iar faimoasa *uliță a copilăriei* ,,*n-a fost decât oblonul prin care copilul a privit pentru prima dată lumea cu ochi întrebători şi care i-a deschis apoi largile*

[1]Nicolae Ciobanu, *Ionel Teodoreanu : Viața și opera*, Editura Minerva, București, 1970, p.21.

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

orizonturi ale cunoașterii și ale creației"[2]. Cei trei frați Teodoreanu sunt prezentați și de Silvia Tomuș, preluând din opera scriitorului : *„Cel mare-i veselia altora : de asta e mereu al tuturor. E viu ca tumba. Ale hop! Țâșnește cu resort în trup și-n vorbă. Gluma e sonoritatea lui. Cel mic e-n fruntea celor tineri, ca răscoala. Flutură și arde înspre viitor, grăbindu-se spre moartea lui. Numai cel mijlociu fuge de oameni, cu toate că la față e ca fetele de măritat : oval, cuminte, dulce. E numai bun să fie <<fata mamii>>, însoțind-o pe la vizite. Dar nu e nici al mamei, nici al nimănui. Fuge de viață. Oare?"*[3] Urmează școala primară, în două etape : primii ani la București, la Școala germană *Pitar-Moș* și următorii ani se reîntoarce la Iași la *Gheoghe Asachi* (1905-1909). Se înscrie apoi la Liceul Internat din Iași, actualmente Colegiul Național *Costache Negruzzi*, iar ultimele clase le va urma la Liceul Național, secția modernă, printre colegii săi numărându-se Al.Philippide, M. Ralea, D.Botez.

Anul 1918 marchează reîntâlnirea cu Iașul mult iubit și destinul său se schimbă : o întâlnește pe viitoarea sa soție Maria Ștefana Lupașcu, cunoscută sub numele de alint Lily. Fiind verișoară cu fiicele lui Barbu Ștefănescu Delavrancea, viitorul prozator o va întâlni pe aceasta, pe numele real Lili Lupașcu, chiar de Crăciun în casa părinților lui Ionel Teodoreanu. Este fiica juristului Ștefan Lupașcu, la rândul ei având o carieră scriitoricească, pseudonimul Ștefana Velisar-Teodoreanu fiind preluat din romanul „Bal mascat". Căsătoria celor doi va avea loc pe 15 ianuarie 1920, gemenii familiei născându-se anuul următor : Ștefan și Osvald. Scrisul este lăsat de Ionel Teodoreanu pe un plan secund, până când începe cu adevărat cariera de avocat.

„Jucării pentru Lily" reprezintă un volum de poeme scurte în proză pe care le publică în primul număr al revistei „Însemnări literare" în 1919, la îndemnul lui Demostene Botez, care îl introduce în atmosfera din strada Ralet, nr.7, unde publicația își avea sediul și îi întâlnește pe cei din redacția acesteia : Mihail Sadoveanu și George Topârceanu. Soția scriitorului își amintește de acest debut în revistă în evocările sale savând ca titlu „Ursitul" : *„La un moment apare Ionel, în pragul ușii, zbârlit de data asta, cu capul plin de bucle, tot părul numai tumbe castanii, târând după el un sac mare de cânepă, dintr-acei în care se pun cartofii, ticsit cu niște lucruri colțuroase, de diferite mărimi, care păreau îndesate cu sila înăuntru(...) Era cu obrajii înfierbântați, ochii plini de strălucire și se uita la mine ca la un răsărit de soare.(...)*

- *Noi suntem frați! Avem același suflet! Aceleași mirări, aceleași încântări. Ne ating aceleași bucurii! Noi scriem la fel!*
- *De unde ai scos toate astea? De unde știi că scriu? Și cum scriu? îl întrerup înnegurată, zvârlind o pernă peste carneţelelemele.*

Dar el nici n-auzea ce spuneam și urma cu înflăcărare :

- *Să-ți citesc. Uite, despre zarzări. Și mata ai scris despre meri și cireși înfloriți, despre caiși...Acum înțelegi ce-ți spun eu?*

Și începe să-mi citească. Buchete și crengi, o livadă întreagă de metafore pline de frăgezime și fantezie."[4]

Perioada debutului literar este marcată de întâlnirea cu Garabet Ibrăileanu intermediată tot de Demostene Botez, ulterior prieten și mentor, ale cărui sfaturi importante i-au conturat creația literară, surprinzându-i portretul în „Masa umbrelor" și „Întoarcerea în timp". Avocatura este o sursă de inspiraţie recunoscută de scriitor în memoriile sale, din care își prelua tipologii umane și cazuri pe care, ulterior, le transfigura artistic și deveneau *cazuri literare*. Literatura și avocatura erau complementare, nu se excludeau una pe cealaltă, oratoria de care era capabil Ionel Teodoreanu făcând spectacol în sala de judecată. Era conștient că numele său era în baroul ieșean de două generații și se pregătea minuțios pentru fiecare proces, consultând biblioteca juridică a tatălui său.

[2]*Ionel Teodoreanu : Viața și opera – în imagini*, Ediție îngrijită de Dumitru Vacariu și Boris Crăciun, Editura Porțile Orientului, Iași, 1998, p.9.
[3]Ionel Teodoreanu, *Masa umbrelor. Întoarcerea în timp*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957, p.257.
[4]Ștefana Velisar-Teodoreanu, *Ursitul*, Editura Minerva, Bucureşti,1979.

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

Valeriu Râpeanu este cel care va remarca ,,*deosebirea de tonalitate*"[5] între ,,Masa umbrelor" publicată în 1946 la editura Forum şi textele anterioare. (Aici trebuie studiat aspectul pentru a cunoaşte atacurile împotriva lui Ionel Teodoreanu după 23 august 1944, ca de altfel împotriva tuturor scriitorilor reprezentativi ai epocii. Pentru dezvoltarea acestui subiect într-un posibil subcapitol se cere consultarea surselor precum antologia în trei volume *Cronologia vieţii literare româneşti.1944-1948* – coordonare generală Eugen Simion, coordonare redacţională Andrei Grigor, Lucian Chişu, Bucureşti, Editura Muzeul Literaturii Române, 2010.) Momentul publicării volumului de memorialistică ,,Masa umbrelor" nu este unul prielnic pentru amintirea unei lumi patriarhale, în care liniştea domina, iar stilul era caracterizat de ,,*o tendinţă explicită de idealizare, un idilism confesiv*"[6]. Sintagma *Masa umbrelor* este rezultatul unei stări de solitudine acută, în care rememorarea celor dragi dispăruţi devine necesară. Astfel, metafora aproape îl obsedează pe scriitor, a cărui nostalgie va îmbina realul cu imaginarul, liricul cu epicul, evocându-i pe : Eminescu, Sadoveanu, Jean Bart, Mihai Ralea, Demostene Botez, Gala Galaction, îndeosebi pe mentorul respectat Garabet Ibrăileanu, pe toţi aşezându-i parcă lângă el ,,*la impunătoarea masă neagră din mijlocul redacţiei Vieţii româneşti*"[7].

Eforturile lui Ionel Teodoreanu de a consolida dramaturgia în ochii publicului se observă şi în implicarea ,,*printre conducătorii de prestigiu*"[8] ai Teatrului Naţional din Iaşi, alături de Mihail Kogălniceanu, Constantin Negruzzi, Vasile Alecsandri, Mihail Sadoveanu şi alte nume sonore. Perioada directoratului său este marcată de o criză economică generală, fiindcă : ,, *Societatea dramatică ieşeană se transformase în regie autonomă, potrivit noii legi a teatrelor şi operelor române, din iulie 1930.*"[9] (Subiectul va fi aprofundat şi susţinut de bibliografie corespunzătoare, pornind de la articolele din periodice, ca de exemplu : *Ionel Teodoreanu – Director al Teatrului Naţional din Iaşi* semnat de Nicolae Ciobanu în ,,România literară", nr.18, joi 1 Mai 1969, p.13.)

,,*Copilul răsfăţat al Iaşului*"[10], cum era alintat scriitorul în urma succesului la public, devine un paria, ocolit de contemporani şi trecut pe o listă a ruşinii nejustificate vreodată. Viaţa lui începuse să semene cu cea din cărţile sale, fiindcă – se pare – avocatul Ionel Teodoreanu trăieşte o pasiune pentru o femeie cu aproape treizeci de ani mai tânără.(Acest impersonal *se pare* trebuie lămurit în urma unei documentări mult mai minuţioase, fiindcă relaţia cu mai tânara Nadia Gray, căsătorită cu prinţul Constantin Cantacuzino şi ulterior actriţă la Hollywood a rămas un semn de întrebare. Vom porni de la Vlaicu Bârnă, cel care se considera prieten al scriitorului, de la relatările lui Al. Raicu şi Ion Dumitrescu). Ionel Teodoreanu va intra în categoria scriitorilor interzişi, romanele sale devenind ţinta atacurilor agresiv ironice, acuzat fiind chiar de *vicierea gustului public*[11], deoarece universul descris era de un farmec aparte şi în contradicţie cu regimul comunist. Numit public ,,*scriitor al burgheziei*", Ionel Teodoreanu şi-a desfăşurat exclusiv activitatea, după 1948, ca avocat, iar opera nu i-a mai fost reeditată. Scopul de a nu mai avea circulaţie scrierile sale era ca numele lui să intre în uitare, dar nu oricum, ci blamat şi pronunţat permanent cu numeroase conotaţii peiorative.

Finalul scriitorului este fulgerător în dimineaţa zilei de 3 februarie 1954, într-un Bucureşti înzăpezit ,,*mergând spre tribunal, unde îşi exercita profesia în condiţiile constrângătoare ale timpului, avocatul Ionel Teodoreanu a intrat într-un sărăcăcios magazine alimentar din zona sordid unde Calea Călăraşilor se intersecta cu Calea Văcăreşti. Voia să-i telefoneze, cum făcea în fiecare zi, de la un post public tinerei fiinţe iubite, care aştepta emoţionată şi îmbujorată să audă*

[5] Valeriu Râpeanu, *Ionel Teodoreanu : Cum am debutat în avocatură*, în *Manuscriptum*, anul XL,Nr. 1-4/2010, p.56.
[6] Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *Teodoreanu reloaded*, Editura ART, Bucureşti, 2011, p.9.
[7] Teodor Vârgolici, *Amintirile lui Ionel Teodoreanu*, în *Adevărul literar şi artistic*, Anul XI, nr. 622, 25 iunie 2002,p.4.
[8] Silvia Tomuş, *Ionel Teodoreanu sau bucuria metaforei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p.151.
[9] Idem.
[10] Profira Sadoveanu, Stele şi luceferi – Reportaje 1936-1937, Editura Pentru Literatură,Bucureşti, p.229.
[11] Idee rezultată din preluarea informaţiilor din revista ORIZONT *Veac nou*, organ de presă săptămânal al Asociaţiei Române pentru Strângerea Legăturilor cu U.R.S.S., Anul I, nr.4, duminică 31 decembrie 1944, p.3. de criticul literar Angelo Mitchievici, op.cit.

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

glasul zeului adorat. Numai că în ziua aceea aşteptarea a fost zadarnică. Doar cu câteva clipe înainte să formeze numărul, Ionel Teodoreanu a trecut fulgerător în lumea de dincolo. Un asemenea final nu l-a imaginat în niciuna din cărţile lui. Din păcate, doar l-a trăit."[12]

Legătura dintre biografia scriitorului şi romanele sale este evidentă, lucruri relevate şi de volumele de memorialistică, astfel va fi exploatată această direcţie prin multitudinea eurilor autorului proiectate în personajele sale. Este de necombătut analiza stilistică a discursului narativ, cu excesele sale imagistice, blamate de unii critici literari, reliefând astfel că, de fapt, lirismul frazei este dominanta valorică a stilului *teodorenian.*

Studiile teoretice din epocă referitoare la felul în care ar trebui să se scrie, la subiectele abordate şi la importanţa personajelor sau a celor supuse analizelor, au fost numeroase, iar perioada interbelică este una prolifică din punctul de vedere al textelor calitative, specia literară ce cunoaşte o dezvoltare fără precedent fiind romanul. Familiarizarea publicului cu
romanul se face, mult mai repede, prin intermediul traducerilor şi nu al creaţiilor autohtone, vorbindu-se despre secolul al XIX-lea ca despre „ *paradis pierdut al romancierilor*"[13].

Debutul literar al lui Ionel Teodoreanu este dat de volumul „Uliţa copilăriei" ce apare în 1923, textele publicate până la acest moment sunt trecute repede cu vederea de criticii literari, singurul care le reablitează valoric fiind Nicolae Ciobanu prin totalitatea scrierilor sale. Dacă ar fi să mergem spre „*cele dintâi acorduri*"[14] literare, trebuie să amintim întâmplarea cu profesorul său de limba română Calistrat Hogaş, la Liceul Internat, când a fost nevoit să scrie o compunere cu subiect la alegere. În fapt, textul pentru care primeşte felicitări şi aprecieri privind o viitoare carieră literară se numea „Babeta", scriitorul chiar mărturisind : „*Am căpătat nota zece şi am fost încântat de debutul literar al ... mamei mele*"[15], aceasta fiind autoarea de drept a creaţiei. Tot aici trebuie amintită nota unu primită de la profesorul său când a semnat, atât de mândru, structura metaforică : „*Iarna e o filă albă pe care un condei a scris <<cling, cling, cling>>*"[16], în acest moment părând a se contura viitorul *Metaforel.*

Din dorinţa de a evita banalul şi de a oferi revitaliza limbajul prin diferite mijloace de expresie, scriitorul creează imagini de un metaforism epatant, inutil pe alocuri, taxat de critici, totul venind din faptul că „*avea o profundă groază de tot ce e clişeu şi expresie uzată*"[17].

Mergând pe linia deschisă de teoreticienii şi criticii literari amintiţi anterior (la care se vor adăuga alţii pe parcurs), trebuie să reliefăm originalitatea prozei scriitorului Ionel Teodoreanu, tocmai să accentuăm „*proza prin excelenţă lirică*"[18] a acestui „ *copil alintat al Poeziei*"[19], pe care „ *nimic nu-l frânează : viaţa curge din paginile lui, nestăpânită şi copleşitoare, într-o risipă suverană de talent.*"[20]

Într-un interviu acordat lui N.Crevedia în „Universul literar" din 1930, însuşi Garabet Ibrăileanu îi trecea drept fondatori ai revistei „Viaţa românească" pe C.Stere, Ion Botez, C. Botez, M.Carp şi pe sine. Reluând istoria naşterii publicaţiei, criticul afirma : „*În 1894, apare la Iaşi revista săptămânală <<Evenimentul literar>> - la care am colaborat cu d.Constantin Stere. Amândoi, pe atunci eram studenţi. Ideologia literaro-socială a acestei reviste a fost determinată de d.Stere*"[21]. În interviul amintit, G.Ibrăileanu discută despre banii împrumutaţi pentru tirajul de o mie de exemplare, ridicat apoi la două mii, despre succesul avut, regretul de a nu-l fi cunoscut în viaţă

[12] Valeriu Râpeanu, op.cit., p.57.
[13] Gheorghe Glodeanu, „ *Poetica romanului românesc interbelic*", Editura Libra, Bucureşti, p.10.
[14] Silvia Tomuş, op.cit. p.24.
[15] Ionel Teodoreanu, *De vorbă cu d-l Ionel Teodoreanu*, în *Viaţa literară*, Anul I, nr.31, 11 decembrie 1926.
[16] Text compus de scriitor în clasele primare şi notat cu nota 1(unu) de profesorul său de limba şi literatura română Calistrat Hogaş
[17] Al.A.Philippide, *Ionel Teodoreanu*, în *Adevărul literar şi artistic*, Anul X, seria II, nr.504, 14 februarie 1932.
[18] Marin Bucur *în „Viaţa românească"*, anul XVI, nr.6-7, iunie-iulie, 1963, p.391.
[19] N.I.Popa în „ *Însemnări ieşene*"
[20] *Idem.*
[21] N. Crevedia, *Interview-uri...cu d-l G.Ibrăileanu*, în *Universul literar*, Anul XLVI, nr.25,iunie 1930.

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

pe Eminescu şi despre întâlnirea cu Ionel Teodoreanu. Criticul recunoaşte că a fost impresionat de inteligenţa şi de imaginaţia acestuia, de ,, *cultura vastă, franceză mai ales, şi când vorbia, făcea numai comparaţii şi imagini. La început mă amuza, pe mine, care, ca şi domnul Mihail Dragomirescu, nu am nici în scris, nici în în vorbire un stil prea strălucit. Apoi mi-a citit nişte bucăţi care mi-au atras în mod deosebit atenţia. Mi-am dat seama imediat că am în faţă un viitor scriitor de mare talent şi iată că nu m-am înşelat.*"[22]

Originalitatea scrierii lui Teodoreanu este amintită în paginile lui Demostene Botez, care îl consideră ,,*singurul nostru scriitor pentru tineret*"[23], atuurile sale fiind suflul, surpriza, bucuria, energia gratuită a tinereţii. Prietenul său şi-l aminteşte de la sosirea în micuţa redacţie a ,,Însemnărilor literare", alături de Alexandru Philippide, până la intrarea în aşa-zisa familie a revistei ,,Viaţa românească", unde ,,*aducea tonicitatea inepuizabilă a tinereţii şi spiritului său.*"[24]

În anul 1932, în revista ,,Rampa" Ionel Teodoreanu îşi dezvăluia modul de a-şi concepe romanele, crezând în existenţa a două categorii de scriitori : ,,*unii concep în abstract un subiect, fie adevărat, fie născocit, şi-apoi inventează personaje, cu care vor ilustra acest subiect preexistent. Alţii îşi creează personajele în funcţie de o atmosferă şi după aceea, din simplul fapt al existenţei lor, se naşte un subiect, surprins mai mult de scriitor.*"[25] Scrisul său se încadrează în cea de-a doua categorie, după cum însuşi afirmă, creionându-şi personajele ,,*în funcţie de o atmosferă, convins fiind că romanul nu este un act turistic, ci de aventură. Aceasta mă face să gust din plin bucuria creaţiei şi poate de aci acea impresie dionisiacă cu care rămân cititorii mei*."[26]

INTEGRALA OPEREI LUI IONEL TEODOREANU

1923 – apare primul volum(de memorialistică) al scriitorului *Uliţa copilăriei* la editura ,,Cultura naţională" şi includea povestiri ca *Vacanţa cea mare* şi *Ultimul basm*. Despre volumul primit cu bucurie de critica literară, vor publica studii George Călinescu, Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Garabet Ibrăileanu, Perpessicius.
1925 – 1927 – trilogia *La Medeleni*, după ce apar fragmente în reviste importante ale vremii, mai ales în ,,Viaţa românească". Succesul romanului este impresionant, având un tiraj foarte mare, reeditat de-a lungul timpului într-un număr record de ediţii.
1925 – volumul I - *Hotarul nestatornic*
1926 – volumul II - *Drumuri*
1927 – volumul III – *Între vânturi*
1928 – publică la editura ,,Cartea Românească" romanul de atmosferă fantstică *Turnul Milenei* .
1929 – *Bal mascat* - la aceeaşi editură, ca şi romanul anterior, are în centru peisajul Iaşului surprins în primul război mondial în care personajul central, Andi Danielescu, este prins între superficialitatea vieţii burgheze şi dorinţa de a evada din aceasta.
1931 – apare romanul *Fata din Zlataust* în două volume : *Scandalul* (vol. I) şi *În Beilic* (vol. II), primul volum având o portretistică realistă evidentă, în timp ce al doilea este caracterizat de un senzaţional şi de o melodramă, acestea atrăgând blamul criticii literare.
1932 – volumul de publicistică *Iarbă*
1933 – *Golia* – vol I – *Casa de peste drum* – atmosferă sumbră
- vol.II – *Porţile s-au închis* - critica va compara acest al doilea volum cu cel al romanul anterior, considerând că Ionel Teodoreanu pare a rescrie scenariul cu *Fata din Zlataust*.

[22] *Idem.*
[23] Demostene Botez, Ionel Teodoreanu, în Viaţa românească, Anul XIX, nr. 3., martie 1966.
[24] *Idem.*
[25] Ioan Massoff, *Despre el şi despre alţii…* , Editura Minerva, Bucureşti, 1973, p.313-314 (interviu preluat din revista *Rampa*, 16 aprilie 1933).
[26] Idem.

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

1934 – *Crăciunul de la Silvestri* - un roman fără prea mare ecou în epocă, considerat chiar superficial şi neatrăgând atenţia criticii de specialitate.
1935 – Tot la editura ,,Cartea Românească" apare *Lorelei*, un roman liric văzut,cu o direcţie sentimental şi romantic superioară romanului precedent.
1936 – apare un alt roman *Arca lui Noe,* dedicate lui Garabet Ibrăileanu, care murise de curând. Textul fusese conceput ca un experiment în care pasajele de fină analiză şi observaţie dau valoare ambelor volume.
1937 – romanul Secretul Anei Florentin, destul de incoststent în viziunea criticilor.
1938 – volumul de memorialistică *În casa bunicilor*, incluzând note lirico-epice, inspirate din propria copilărie,cât şi o serie de povestiri şi nuvele.

- tot acum apare şi romanul *Fundacul Varlaamului*, în care scriitorul construieşte personajul Nini Varlaam, un avocat bonom şi distrat, cu note exagerate sentimental legate de tatăl său care decedase cu un an în urmă.

1939 – *Prăvale-Baba,* roman cu accente de lirism
1940 - total la editura ,,Cartea Românească" publică romanul *Ce-a văzut Ilie Pânişoară,* inferior romanului anterior.
1940 – 1943 – construcţia romanescă de mare întindere *Tudor Ceaur Alcaz*,în patru volume :
1940 – vol I – *Coca Duduş*
1941 – vol II – *Drumul magic*

- Tot în acest an apare şi volumul de memorialistică *Întoarecerea în timp*

1942 – vol. III – *Inima*
1943 – vol. IV - *Frunza*
1945 – romanul *Hai diridam* la aceeaşi editură ,,Cartea Românească"
1946 – volumul *Masa umbrelor*, în care autenticitatea artistică a paginilor cărţii îmbogăţeşte opera de memorialist a scriitorului.

- romanul *La porţile nopţii*

1948 – ultimul roman antum *Zdrulă şi Puhă*, considerat de critica literară ca o cădere, aproape totală, în manierism.

Postume :

1970 – *La porţile nopţii* (poeme), cu o prefaţăde Al. Philippide
1971 – *Să vie Bazarcă!* – romanul ultim al scriitorului, text îngrijit, prefaţă şi note de Silvia Tomuş.
1973 – *Pagini cu adolescenţi şi copii,* cu o prefaţă şi antologie semnate de Dinu Pillat.
1974 – *Cum am scris ,,Medelenii"*, volum de publicistică, cu un studiu introductiv al lui Nicolae Ciobanu.

- *Jucării pentru Lily*, volum de miniaturi lirice, cu o introducere şi un text stabilit, ambele semnate tot de Nicolae Ciobanu.

1998 – *Cina cea de Taină*, o ediţie realizată de Dumitru Vacariu şi Lucian Vasiliu a unor poeme inedite semnate de scriitor.

Scriitorul Ionel Teodoreanu colaborează la apariţia unor manuale :
1936 – *Aritmetică pentru clasa a III-a primară* – în colaborare cu N.Bârliba şi Al. Bălănescu

- *Carte de citire pentru clasa a III-a primară* – coautor N.Bârliba
- *Exerciţii de compuneri şi gramatică pentru clasa a IV-a* - coautor N.Bârliba
- *Aritmetică pentru clasa a I-a primară* – în colaborare cu Paul Elian şi Gheorghe Chiajna
- *Carte de gramatică pentru clasa a III –a* – alături de Valeria Dumitru şi Al Bălănescu
- *Întâia carte a copilului, abecedar (partea a I)* – coautor D.A.Gheorghiţă – urmat, în acelaşi an, de partea a doua.
- *Noua metodă a scris-cititului în şcoala primară* – alături de D.A.Gheorghiţă

1937 - *Aritmetică pentru clasa a II-a primară* - coautor N.Bârliba

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

- *Aritmetică pentru clasa a IV-a primară* – acelaşi coautor

I.Teodoreanu prefaţează diferite volume : 1937 – prefaţă la volumul *Poeme* de Serghei Esenin, traducere de George Lesnea, Turnu-Severin, Gruparea literară ,,Provincia"1942 – volumul *Din muzică şi din viaţa compozitorilor* de Virgil Gheorghiu, Bucureşti, Editura Contemporană
1943 – volumele : *101 portrete din boxul românesc* de Costin Păun, Bucureşti, editura Unic
*Hai cu mine…*de Dinu Pillat, Bucureşti, Editura Cultura românească SAR
Tinereţe ciudată de Al.Raicu, Bucureşti, Editura Modernă
1946 - *O poveste cu pitici, gâze mici şi licurici* de Tantzy Constantinescu, Turnu-Severin, Gruparea literară ,,Provincia".

BIBLIOGRAPHY

George Călinescu – ,,*Istoria literaturii române de la origini până în prezent*" (Bucureşti,Editura Fundaţiilor Regale, 1941)
Paul Cernat –,, *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*" (Bucureşti, Colecţia Revizitări, Editura Art, 2009)
Nicolae Ciobanu - ,,*Ionel Teodoreanu . Viaţa şi opera*" (Bucureşti, Editura Minerva,
Nicolae Ciobanu - ,,*Însemne ale modernităţii*"(Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1977)
Nicolae Ciobanu - ,,*Ionel Teodoreanu. Cum am scris <<Medelenii>>"*(Bucureşti, Editura Junimea, 1978)
Nicolae Ciobanu - studiul introductiv ,,*Drumul creaţiei lui Ionel Teodoreanu*" în,,*Opere alese*" (vol.I) (Bucureşti, E.P.L., 1968)
Nicolae Ciobanu - ,,*Ionel Teodoreanu şi restituirile",* prefaţă la *,,Jucării pentru Lily* "de Ionel Teodoreanu (Iaşi, Editura Junimea, 1974)
Nicolae Ciobanu - Prefaţă la ,,*La Medeleni"* şi *,,Hotarul nestatornic"* de Ionel Teodoreanu (Bucureşti, E.P.L., 1967)
Amalia Elena Constantinescu – ,,*Ionel Teodoreanu şi medelenismul*" (Bucureşti, Editura Muzeul Literaturii Române, 2016)
,,*Dicţionar de terminologie literară*", coordonator Emil Boldan (Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1970)
,,*Dicţionar de termeni literari*", coordonator Al.Săndulescu (Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1976)
Gheorghe Glodeanu, ,, *Poetica romanului românesc interbelic*" (Editura Libra, Bucureşti, p.10.)
Garabet Ibrăileanu, ,,*Creaţie şi analiză*", Editura Paralela 45, Piteşti, 2000.
Ionel Teodoreanu : Viaţa şi opera – în imagini, Ediţie îngrijită de Dumitru Vacariu şi Boris Crăciun (Editura Porţile Orientului, Iaşi, 1998)
Eugen Lovinescu - ,,*Romanul românesc interbelic*" (antologie, postfaţă şi bibliografie de G. Gheorghiţă) (Editura Minerva, Bucureşti, 1997)
David Macey, ,,*Dicţionar de teorie critică*" (Editura Comunicare.ro, 2008, p.352-353)
Ioan Massoff –,, *Despre ei şi despre alţii…"* (Bucureşti, Editura Minerva, 1973)
Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir - *Teodoreanu reloaded,* (Bucureşti,Editura ART, 2011)
Al. Piru – ,,*Panorama deceniului literar românesc : 1910-1950*" (Bucureşti, E.P.L., 1968)
Profira Sadoveanu - *Stele şi luceferi – Reportaje 1936-1937* (Bucureşti, Editura Pentru Literatură)
Aurel Sasu şi, Mariana Vartic –,, *Romanul românesc în interviuri*" (vol.IV)
Mihail Sevastos, – ,,*Amintiri de la << Viaţa românească>>*"(Bucureşti, E.P.L., 1967)
Silvia Tomuş - ,,*Ionel Teodoreanu sau bucuria metaforei*"(Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980)
Tudor Vianu –,,*Arta prozatorilor români*"(Bucureşti, Editura Orizonturi,1941)
Ionel Teodoreanu, Opere alese, VI, Colecţia ,,Scriitori români", Editura Minerva, Bucureşti, 1977,p119.

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)

Ştefana Velisar-Teodoreanu - *Ursitul*, (Editura Minerva, Bucureşti,1979)
Mircea Zaciu – ,,*Masca geniului*" (Bucureşti, E.P.L.,1967)

PERIODICE

Demostene Botez, *Ionel Teodoreanu*, în *Viaţa românească*, Anul XIX, nr.3,martie 1966.
Marin Bucur *în ,,Viaţa românească"*, anul XVI, nr.6-7, iunie-iulie, 1963, p.391.
N. Crevedia, *Interview-uri...cu d-l G.Ibrăileanu*, în *Universul literar*, Anul XLVI, nr.25,iunie 1930.
Eugen Lovinescu - Consideraţii asupra romanului românesc, în *Kalende*, nr. 1-2, 1928, reprodus în ,,*Romanul românesc interbelic*"(antologie, postfaţă şi bibliografie de G. Gheorghiţă), Editura Minerva, Bucureşti, 1997.
Al.A.Philippide, *Ionel Teodoreanu*, în *Adevărul literar şi artistic*, Anul X, seria II, nr.504, 14 februarie 1932.
Al.Piru - ,,*Amintirile Ştefaniei Velisar-Teodoreanu*" în ,,România literară", Anul III, nr.22, 28 mai 1970
Mihai Ralea, ,,*De ce nu avem roman?" în ,,Viaţa românească"*, anul XIX, nr.4.,aprilie 1927, p.82-91.
Valeriu Râpeanu, ,,*Ionel Teodoreanu : Cum am debutat în avocatură"*, în ,,Manuscriptum*"*, anul XL,Nr. 1-4/2010
Teodor Vârgolici, ,,*Amintirile lui Ionel Teodoreanu"*, în ,,Adevărul literar şi artistic*"*, Anul XI, nr. 622, 25 iunie 2002
Ionel Teodoreanu, *De vorbă cu d-l Ionel Teodoreanu*, în *Viaţa literară*, Anul I, nr.31, 11 decembrie 1926.

BDD-A29621 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:49:25 UTC)